מאי לאו באותן שזכו לפיים אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת לא באותן שלא זכו לפיים הכי נמי מסתברא דאי ס"ד באותן שזכו לפיים לא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד והתניא [א]מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר [1]ומכנסי בד יהיו על בשרו ואידך הא ל"ק הכי קתני עד שעודן עליהן בגדי חול מלבישין אותן מכנסי קדש והיו מפשיטין אותן בגדי חול ולא היו מניחין אלא מכנסים בלבד אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא [ב]לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה פיים במזרחה וזקן יושב במערבה והכהנים מוקפין ועומדין כמין [ג]בכוליאר והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן ויודעין שממנו פיים מתחיל ואי סלקא דעתך בבגדי חול מצנפת בבגדי חול מי איכא אין [ד]כדתני רב יהודה ואיתימא רב שמואל בר יהודה כהן שעשתה לו אמו כתונת עובד בה עבודת יחיד אמר אביי שמע מינה [ב]לשכת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ושמע מינה [ג]שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול דאי סלקא דעתך כולה בקדש זקן יושב במערבה [ה]והאמר מר [ד]אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואי סלקא דעתך כולה בחול פיים במזרחה והא בעינן [2]בבית אלהים נהלך ברגש וליכא אלא שמע מינה חציה בקדש וחציה בחול ואי סלקא דעתך פתח אחד יש לה ופתוח לקודש זקן יושב במערבה והתנן [ו]הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ואי סלקא דעתך פתוח לחול פיים במזרחה והתנן [ז]בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול אלא לאו ש"מ שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח לחול: **מתני'** [ח]הפיים השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקץ והרגל והחזה והגרה ושתי הדפנות והקרבים והסלת והחביתין והיין שלשה עשר כהנים זכו בו אמר בן עזאי לפני ר' עקיבא משום ר' יהושע דרך הלוכו היה קרב: **גמ'** איבעיא להו כשהן מפייסין לעבודה אחת מפייסין או דילמא לכל עבודה ועבודה הן מפייסין תא שמע [ט]ארבע פייסות היו שם ואי סלקא דעתך לכל עבודה הן מפייסין טובא הוו אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר ארבע פעמים נכנסין להפיס ולכל חדא וחדא היו בה טובא פייסות

תא

שלא זכו לפיים. היו מפשיטין בגדי קדש שהפשיטו כהן: **דאי סלקא דעתך באותן שזכו.** והפשטה זו בגדי חול והלבישן בגדי קדש וקתני לא היו מניחין עליהן אלא מכנסי חול אלמא מלבישין אותן בגדי קדש על מכנסי חול ואח"כ פושטין מכנסי חול ולובשין למכנסי קדש והתניא כו': **מלבישין אותן מכנסי קדש.** כדי שלא יעמדו ערומים כשהפשיטום: **לשכת הגזית.** ששם היו מפיסין: **בסילקי.** בית גבוה שעל עלייה: **פיים במזרחה.** קבולת היקף המפייסין במזרחה היתה: **וזקן.** של ב"ד המורה להן סדר הפייסין יושב במערבה: **בכוליאר.** עגול שקורין נוסק"א: **שממנו מתחיל.** מנין חשבון הפיים כמו שפירשתי בראש הפרק: **כדתני רב שמואל בר יהודה.** לקמן בפרק ג' (דף לה:) שהיו אמותיהן של כהנים עושות לבניהם משלהם כמין בגדי כהונה להראות תפארת עושרן וטוב מלאכתן וכמה הן מהדרות מצות דקתני כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד: **אין ישיבה בעזרה.** שנאמר (דברים יח) לעמוד לשרת העומדים שם לפני ה': **אלא למלכי בית דוד.** שמצינו בהן ישיבה שנאמר (שמואל ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי ומי ביתי וגו': **והא בעינן בבית אלהים נהלך ברגש.** אלמא פיים צריך להיות בבית אלהים: **מתני' מי שוחט.** את התמיד: **הראש והרגל.** של ימין בכהן אחד ושני הידים בכהן שני: **העוקץ.** הוא הזנב והרגל של שמאל בכהן שלישי: **החזה.** הוא (א) השומן הרואה את הקרקע וחותכין אותו מכאן ומכאן בלא ראשי צלעות: **והגרה.** הוא הצואר וכו (ב) מחובר הקנה והכבד והלב והחזה והגרה בכהן רביעי: (ג) **ושני הדפנות.** בחמישי: **והקרבים.** בששי: **והסולת.** עשרון למנחת נסכו של תמיד (ד): **והחביתים.** חצי (ה) עשרונו של כ"ג שקרב עם התמידין בכל יום שנאמר (ויקרא ו) מחציתה בבקר ומחציתה בערב וסמיך ליה על מחבת בשמן תעשה לכך קרוי חביתין: **והיין.** שלש לוגין של ניסוך לכבש התמיד (ו): **י"ג כהנים זוכין בו.** בפיים זה [האחד] שלש עשרה עבודות כהנים מנויות כאן: **כדרך הילוכו.** בחייו היה קרב התמיד ובגמרא [ע"ב] מפרש לה: **גמ' לעבודה אחת מפיסין.** כגון מי שוחט ולכשיזכה מי שזוכה לשחיטה שוב אין פיים לשאר י"ב עבודות אלא כהנים שמוקפין לימינו נמשכין אחריו כפי סדר משנתנו שני לזריקה שלישי לדישון מזבח הפנימי רביעי למנורה וכן כולן: **או דילמא לכל עבודה ועבודה.** היו חוזרין ומוציאין אצבעותיהן למנין והזוכה זוכה:

לא

מאי לאו באותן שזכו לפיים. תימה הוא מאי מייתי רב נחמן מהכא כיון דרב ששת מאי דמי לה ואדרבה טפי יש ראיה לרב ששת מכאן כדקאמר הכי נמי מסתברא ורב נחמן איצטריך לשנויי בדוחק וי"ל משום דלעיל מינה איירי בזוכין בעבודה דקתני ראב"י אומר המעלה אברים לכבש הוא מעלה על גב המזבח והדר קתני מסרון לחזנים והיינו נמי דקאמר רב ששת בסמוך מנא אמינא לה ולא מייתי מהא דהכא דקאמר איהו גופיה ה"נ מסתברא אלא מהא ליכא למשמע מינה דדייקא כמר וכמר:

נוטל מצנפת של אחד מהם. מכאן קשה לפירוש ריב"א (י) דפירש דשל כהן הדיוט קרויה מגבעת לפי שהיא רחבה ושל כ"ג מצנפת שהיא קצרה לפי שהיה צריך להניח תפילין ולין * וי"ל לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד דבלשון תורה קרי לשל כ"ג מצנפת בכל דוכתא וכי ההיא דאמרינן בפ' קמא דגיטין (דף ז.) הסר המצנפת והרם העטרה בזמן שמצנפת בראש כ"ג ישנה עטרה בראש כל אדם נסתלקה מצנפת מראש כ"ג נסתלקה עטרה מראש כל אדם:

אין ישיבה בעזרה. תימה דאמר בפ"ב דזבחים (דף טז.) ומה יושב שאוכל אם עבד חילל וכו' והיכי אכיל והא אין ישיבה בעזרה וי"ל שאוכל בקדשים קלים הנאכלין בכל העיר אי נמי אור"י בר אברהם דאף על גב דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד הנ"מ לדברים דלאו צורך עבודה (כ)אבל אכילה צורך עבודה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים מישרא שרי ואתי שפיר נמי הא דפריך בפרק שני דזבחים (דף יט:) גבי קידוש ידים ורגלים מן הכיור דפריך וליתיב מיתב אע"ג דבעזרה הוה צורך עבודה שרי אבל פיים דהכא לא חשיב צורך עבודה דאפשר בלא פיים אי נמי י"ל היינו טעמא דמותר לישב ולאכול קדשים דבאכילת קדשים כתיב בהו למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין והיינו מיושב אבל אין לתרץ דמותר לאכול מיושב בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש שהן כעזרה לאכילת קדשי קדשים דהתורה ניתנה אגרות הרבה ולישב שם מותר כמו שאינן חשובין כעזרה להתחייב עליהם משום טומאה כדאיתא באיזהו מקומן (זבחים דף נו.) דהא בשמעתין משמע דלישב נמי הוי כעזרה עצמה ואסור לישב נהי (ל):

והא בעינן בית אלהים נהלך ברגש. תימה כיון דבעינן פיים בקודש אמאי לא היו מפייסין בעזרה עצמה דקדיש טפי ואור"ת כיון דנוטל מצנפתו של אחד מהן גנאי היה לעמוד בלא מגבעת בעזרה והר"י יצחק בר ברוך פי' משום דהוי קיימי בכבולייאר ואם היו מפייסים בעזרה היה אחוריהם אל היכל ה':

תא

מסורת הש"ס

א) [לעיל כג: סנהדרין מט:], ב) [תוספתא פ"א ה"ט ותוספתא סוכה פ"ד ה"ט], ג) [נ"ל כוליאר כ"ה בערוך ובתוספתא ועי' תוס' ב"ב קט: ד"ה כפיתין], ד) לקמן לה: ע"ש, ה) לקמן סט: סוטה מ: מא: קידושין עח: סנהדרין קא: תמיד כז., ו) פסחים פו. זבחים נו. [מ"ש פ"ג מ"ח], ז) שם, ח) לעיל יד:, ט) [לעיל כב.], י) [לעיל דף יב: ועי' בתוס' סוטה ה. ד"ה ולא ותוס' גיטין ז. ד"ה כמזן], כ) [לקמן סט: אימא הא דאכילה צורך עבודה היא], ל) [וע"ע תוס' לעיל ח: ד"ה דאי וכו' ותוס' זבחים נט. ד"ה מיושב].

◆

תורה אור השלם

1. כְּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם: ויקרא טז ד

2. אֲשֶׁר יַחְדָּו נַמְתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ: תהלים נה טו

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה החזה הוא שומן החזה הרואה את כו' בלא ראשי הצלעות: (ב) ד"ה והגרה כו' וכו מחוברי' הקנה הריאה והכבד: (ג) ד"ה ושתי הדפנות: (ד) ד"ה והסולת כו' של תמיד בשביעי: (ה) ד"ה והחביתין חצי עשרון למנחת של כה"ג וכו' לכך קרוי חביתין בשמיני: (ו) ד"ה והיין כו' לנסך התמיד בתשיעי:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נוטל מצנפת וכו' וי"ל דלשון תורה לחוד. חולין קלז ע"ב:

◆

לעזי רש"י

נושק"א. סיכה, מכבנה.

◆

תוס' ישנים

מאי לאו באותם שזכו לפיים. שהיו מניחין עליהם מכנסי חול עד שילבשו בגדי קדש דאי באותם שלא זכו קאמר שהלבישום בגדי קדש לעשות פיים ואח"כ הפשיטו אותם אפילו מכנסי קדש לא היו מניחין עליהן אלא היו מפשיטין הכל ומשני באותם שלא זכו כו': חציה בקדש וחציה בחול ושני פתחים היו לה אחד פתוח לקדש ואחד פתוח לחול. ואומר רבי דחציה בנויה בקדש וחציה בנויה בחול לפיכך פתח של חול היה מוסך לחול הבנוי בחול וכן פתח של קדש מוסך לקדש הבנוי בקדש אבל אם היה שליש בקדש וב' שלישים בחול אין פתח של קדש מוסך לקדש אלא הבנוי בו והכי משמע הכא דקאמר חציה בחול וחציה בקדש וכן משמע נמי במסכת מעשר שני (פ"ג מ"ח) דקתני הלשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול כו' בנויות בקדש ובחול פתוחות לקדש ולחול תוכן ועגותיהן מכנגד הקדש ולקדש קדש מכנגד החול ולחול חול משמע דיקא מה שבנוי בקדש מוסך פתח של קדש ולא של חול מדלא קתני בין שבנויות לקדש בין שבנויות לחול ופתוחות לקדש ולחול מכנגד הקדש ולקדש כו' ובתוספתא דמ"ש (פ"ב) קתני לשכה בנויה בקדש ופתוחה לחול כו' בנויה בקדש ופתוחה לקדש ולחול כולה קדש משמע כדפי' שאין פתח של קודש מוסך אלא הבנוי בו אבל בסמוך קתני בנויה בחול ופתוחה לקדש ולחול כגון לשכת בית המוקד מכנגד הקדש לקדש כו' ונראה לרבי שחסר שם ויש לנו לגרוס בנויה בקדש ופתוחה לקדש ולחול כולה קדש וגרס בתר הכי בנויה בקדש ובחול ופתוחה לקדש ולחול כגון לשכת בית המוקד מכנגד הקדש וכן מוכח ליטנא דמכנגד הקדש שמעיה בנויה בקדש כדפי': מי שוחט מי זורק ומי מדשן מזבח הפנימי כו'. תימה אמאי נקט שחיטה וזריקה מקמי דישון מזבח הפנימי והמנורה שהיה קודם לשחיטת התמיד כמו ששונה הסדר במסכת תמיד שאמר סדר הדישון לא לשנות סדר שחיטת התמיד וכן לקמן בפ"ג (דף לג.) דמסדר אביי מערכה משמיה דגמרא מקדים דישון מזבח הפנימי והמנורה לסדר התמיד ואומר רבי כיון שכן עיקר עבודת היום היו מפייסין קודם לכן ורבי שמואל פירש שמתחלה נמי קודם דישון מזבח הפנימי והמנורה היו מבינין ורולין אם יש בו מום כדמפרש במתניתין שהיו רואין אותו לאור אבוקות ולכך [הן] מפייסין לו קודם: מי שוחט מי זורק. מי מקבל לא קתני דשוחט או זורק הוא מקבל שלא תיקנו לקבלה ולהולכה כהן בפני עצמו: הראש והרגל. הראש בימין והרגל בשמאל וכן כל סדר אברים אלו היאך מוליכין אותן מפורש בסדר תמיד:

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ד מהלכות תמידין הלכה א]:
כד ב ג מיי' פ"ה מהל' בית הבחירה הלכה יז:
ד [מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה ו ופ"ד מהל' סנהדרין הל' יג]:
כה ה מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה ח:
כו ו שם הלכה ז:
כז ז מיי' פ"ד מהלכות תמידין הלכה ו:

◆

מוסף רש"י

על בשרו. משמע כשלובשן יהא בשרו מגולה לבוש, דאי לא הא אתי לאשמעינן למה לי על בשרו (סנהדרין מט:). בסילקי. לשון עליה בנויה (ע"ז טז.). עבודת יחיד. הואיל כף ומחתה שאינה צריכה לציבור אלא לפי שמוטלת עליו לפנות את המקום (שאין כבוד שיהיו מונחין שם) לפיכך קורא לה עבודת יחיד (לקמן לה:). אין ישיבה בעזרה. דכתיב (דברים יח) לעמוד לשרת, העומדים שם לפני ה', ולא מצינו בה ישיבה (לקמן שם:) דאין כבוד שמים בכך, ואפילו מלאכי השרת אין להם שם ישיבה דכתיב (ישעיה ו) עומדים ממעל לו (דניאל ז) קרבת על חד מן קאמיא (סוטה מ:). אלא למלכי בית דוד. שחלק להם המקום כבוד להראות שמלכותו שלימה (שם). בנויות בקדש. בעזרה, ופתוחות לחול. שאין להם פתח לעזרה אלא להר הבית, תוכן חול. בקדושת הר הבית ולא כעזרה, דבתר פתיחה אזיל (פסחים פו.). הפייס השני. באסיפת קיבוץ פיים שני היו מפייסין שלש עשרה עבודות (לעיל יד:). מי זורק. את דמו (שם). ומי מעלה אברים לכבש. מי מעלה אברי תמיד לכבש ומולחן אותן עליו ואחר כך מעלן משם למזבח משום כבוד עם הדרת מלך ומוטב והולך שלש עשרה ומתפרדין ופוחרין ונאספין לאחר שעה ומכריזין לפיים שלישי (שם). ארבע פייסות היו שם. בכל יום (לעיל יד:) ד' פעמים ביום נאספים לפיים (לעיל כב.).

◆

רבינו חננאל

ואמר רב ששת מנא אמינא דתניא לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה הייתה, פיים במזרחה וזקן יושב במערבה, והכהנים מקיפין ועומדין כמין כוליאר, הממונה בא ונטל מצנפתו של אחד מהן ויודעין שממנו היה הפייס מתחיל. ואי ס"ד בבגדי חול כו'. אמר אביי ש"מ לשכת הגזית חציה שבמזרח בקודש היתה, מפני שמפיסין בה. וחציה שבמערב בחול, מפני שהזקן יושב בה. ואמר מר אין ישיבה בעזרה אלא [למלכי] בית דוד בלבד. ושני פתחין היו בה אחד במזרח לקודש ואחד במערב לחול, דתנן במעשר שני פרק ג' הלשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול כו'. הבנויות בקודש ובחול ופתוחות לקדש ולחול, מכנגד הקדש ולקודש קודש, ומכנגד החול ולחול חול. איבעיא להו לכל עבודה ועבודה מפיסין, כלומר מי שוחט ומי זורק מי מקריב האברים, מי קומץ ומקטיר, וכיוצא בהן. או דילמא לעבודה אחת מפיסין. ופשטנה ת"ש דתני ר' חייה לא לכל עבודה ועבודה מפיסין, אלא כהן שזוכה בתמיד, י"ב אחיו הכהנים נמשכין עמו. ארבעה פייסות היו שם. הפייס הראשון הרמת הדשן. הפייס השני מי שוחט כו'. י"ג כהנים זוכין בו השוחט הוא ראשון. שני זורק. שלישי המדשן מזבח הפנימי. רביעי המדשן המנורה. חמשי המעלה הראש והרגל. ו' המעלה שתי ידים. ז' המעלה העוקץ והרגל. ח' (המקריב) [המעלה] (בחזה ובגרה) [החזה והגרה]. ט' בשתי דפנות. י' בקרביים. י"א בסולת המנחה. י"ב בחביתי כהן [גדול]. י"ג ביין של נסך.